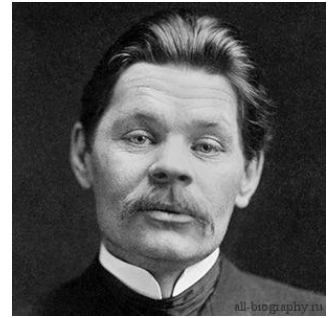

මක්සිම් ගෝර්කි හෙවත් පෙෂකොෆ් අලෙක්සේයි මක්සිමොවිච් (1868-1936) ලේකඛයෙක්, නාට්‍ය රචකයෙක්, පුවත්පත් කලාවේදියෙක්

**හේමන්ත සිරිසේන
නූතන භාෂා අධ්‍යයන අංශය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය**

මක්සිම් ගෝර්කි 1868 මාර්තු මස 16 වැනි දින රුසියාවේ නිෂ්නි නොව්ගෝර්ද් නගරයේදී මක්සිම් සවනේවිච් පෙෂකොෆ්ට සහ වර්වාරා වසිලියෙව්නාට දාව උපත ලබා ඇත. පියා මක්සිම් සවනේවිච් පෙෂකොෆ් ධූම නෞකා සමාගම් කාර්යාල පරිපාලකයෙකු වූ අතර, මව එම නගරයේ ම වෙළඳ ව්‍යාපාරිකයෙකුගේ දියණියක වූවාය. පොහොසත් වෙළඳ ව්‍යාපාරිකයෙකු සහ නාගරික පින්තාරු කම්හලක වැඩ මූලිකයෙකු වූ ගෝර්කිගේ සියා වසිලිය් කමරින් නිෂ්නි නොව්ගෝර්ද් නගර සභාවේ නියෝජිතයෙකු ලෙස සෑම ඡන්දයකදී ම තේරී පත්වූ අයෙකි.

ගෝර්කිට වයස අවුරුදු තුනේදී පමණ කොලරා රෝගය වැළඳී ඇත. එම අවස්ථාවේදී ඔහුට උවැටන් කළ පියාට ද එම රෝගය බෝ වී මරණයට පත් වී ඇත. පියාගේ මරණයට වරදකරු කුඩා ගෝර්කි යැයි ඔහුගේ මව වර්වාරා වසිලියෙව්නා සිතුවාය. එසේ සිතූ ඇය කුඩා ගෝර්කි හදාවඩාගැනීමට තම පියාගේ භාරයට යැවූවාය. අනාගත ලේකඛයා හදාවඩාගැනීමට ඔහුගේ සියා සහ ජනකතාන්තරවලට මහත් ඇල්මක් දැක්වූ ආච්චි බාරගෙන ඇත. සියා ගෝර්කිට වයස අවුරුදු හය තරම් වියේදී ස්ලාවියානු පල්ලියේ අධ්‍යාපනය ලබාදීම ආරම්භ කොට ඇත. 1877 සිට 1879 දක්වා වර්ෂවල ගෝර්කි නිෂ්නි නොව්ගෝර්ද් නගරයේ කුනාවින්ස්ක් පාසලේ මාස කීපයක් මූලික අධ්‍යාපනය ලබා ඇත. 1879 වර්ෂයේදී ගෝර්කිගේ මව අසාධ්‍ය රෝගයකින් මිය යෑමෙන් පසු පවුලේ හටගත් ගැටුම් සහ කලහකාරී තත්ත්වයන් නිසා සියා උන්මත්තකයෙක් බවට පත්වී ඇත. මේනිසා ගෝර්කිට ඉගෙනීම නවතා දමා ජීවත්වීමට හරිහම්බකරගන්නට සිදුවිය.

ජීවිතය ගැටහොගැනීම සඳහාම අධ්‍යාපනය වෙනුවට 1879 සිට 1884 දක්වා කාලයකුල තැනින් තැනට ගොස් ස්ථාන ගනනාවකම සේවය කොට අම්හිරි අන්දකිම් රාශියක් ලද්දේය. වයස අවුරුදු හතේදී ප්‍රථමයෙන්ම තම මව් පාර්ශවයේ ශ්‍රේණියෙකු ලෙස සපත්තු අළුත්වැසියා කිරීමට පුහුණුවන්නෙකු ලෙසද පසුව කෙටුම්පත්කිරීම draftman පුහුණුවන්නෙකු ලෙසද ඉන් අනතුරුව ප්‍රතිමා පින්තාරුකරන්නෙකු ලෙසද රැකියාවක් කරන්නට උත්සාහකර ඇත. අවසානයේදී වොල්ගා නදියේ ධාවනය කළ ධූම නෞකාවක සේවය කළ අරක්කැමියෙකුගේ අනවැසියෙක් ලෙසද සේවයෙහි යෙදුණි. ඉන් ඉවත්වී නැවතත් කෙටුම්පත්කිරීම draftman පුහුණුවීමට පැමිණ කෙටි කලකින් එයද නැවත අතහැර ගොස් ප්‍රතිමා විකුණන්නෙකු ලෙසද ඉන් පසුව දුම්රිය ධාවනපට ආරක්ෂකයෙකු ලෙස, බේකරි කම්කරුවෙකු ලෙසද යනාදී එකිනෙක රැකියාවල යෙදෙමින් ඉතා කටුක ජීවන අත්දැකීම්වලින් පිරි මුඩුක්කුවක ජීවත් විය.

මෙසේ වුවද ඉගෙනීමට යමක් දැනකියාගැනීමට ඔහු තුළවූ පිපාසය නම් නොසිදී තිබුණි. අරක්කැමියෙකුගේ අනවැසියෙකු ලෙස සේවය කරද්දී එතරම් උගතෙක් නොවූවද ඔහු එකතුකරගෙන තිබුණු නොයෙක් පොතපත කුඩා ගෝර්කිට ලබා දී කියවීමට ඇතිකළ පෙළඹවීම ගෝර්කි අනාගත ලේකඛයෙක් බවට පත්කිරීමට මහත් ආලෝකයක් වූ බව තම ජීවන සටහන්වල සඳහන්කොට ඇත. ඔහුට අරක්කැමියාගෙන් කියවීමට ලැබුණු විවිධ කෘතීන්ගෙන් ලෝක සාහිත්‍යය හඳුනාගැනීමට අවස්ථාවක් ලැබෙත් අතර අතට පත් සියළුම පොත පත කියවමින් තනිවම ස්වයං අධ්‍යාපනයක නිරත වී ඇත. මෙසේ කුඩා කාලයේම ගෝර්කිට ඊරාන් ක් මසෝනෝෆ්, ඇලෙක්සැන්ඩර් ඩුමා, සහ පුෂ්කින්ගේ කවි කියවීමට අවස්ථාව සැලසුනේය. මෙතරම් කුඩා කාලයේම පවා ගෝර්කි තම දෛනික තොරතුරු වාර්තාගතකිරීමේ පුරුද්දක් ඇතිකරගෙන ආ ගිය සියලුතැන්හිම තොරතුරු දිනපොතක සටහන් කරතැබීමද කර තිබුණු නිසා ඔහුගේ ජීවන වතගොත සොයාගැනීම පහසු වී ඇත.

1884 වර්ෂයේදී කසාන් නගරයට පැමිණෙන ගෝර්කිගේ ජීවිතයට නව කාල පරිච්ඡේදයක් උදාවෙයි. එහිදී අධ්‍යාපනය ලැබීමට විශ්වවිද්‍යාලයකට ඇතුළත්වීමට දැරූ උත්සාහය මුදල් අගතිගකම් නිසා අතහැරුන ද විප්ලවීය රහස් පාසල ඔහුට විවෘත විය. විප්ලවකාරී නරෝද්නික්වරුන් සමග සම්බන්ධතා ඇතිකරගත් ගෝර්කි නීෂ්නී නොවිගෝරද් ප්‍රදේශයේ එම අදහස් ව්‍යාප්ත කරමින් සිටියදී පොලිස් අත්අඩංගුවට පත් විය. එවකට විප්ලවීය අදහස් ගැන සාකච්ඡා කළ විශ්වවිද්‍යාල සහ පාසල් ශිෂ්‍ය සංවිධානවලට සහභාගි වීම සහ අදාල තොරතුරුවලට දැක්වූ උනන්දුව නිසා පොලිසිය සමග ගැටුම්වලට ද පැටලී ඇත. මේ අතර ජීවත්වීම සඳහා නීතිවිරෝධී වැඩකරමින් තම එදා වේලද සර්කරගත්තේය. 1887 වර්ෂයේදී ජීවිතයේ අසාර්ථකත්වය පිළිබඳ ඇතිවූ කලකිරීම නිසා සියදිවි භානිකරගැනීමේ උත්සාහයක් දරා ඇත.

ඉන්පසු රුකියාවක් සොයමින් 1888-1891 දී රුසියාවේ වොල්ගා සහ දොන් ගංගාශ්‍රිත ප්‍රදේශ, ක්‍රිමියානු අර්ධද්වීපය, දකුණු බෙසරාබිය සහ කෆ්කාස් හරහා යුක්රේනයට පැමිණ ඇත. මේකාලයේදී ජෝර්ජියාවේ තිග්ලිස් නගරයේ දුම්රිය මාර්ග ආශ්‍රිත සේවයක යෙදී ජීවනෝපාය සලසාගෙන ඔහු තම ප්‍රථම කෙටි කතාව ,මකාර් වුද, රචනා කළ අතර 1892 දී “කෆ්කාස්” නම් පුවත් පතෙහි පළ කරඇත.

තිග්ලිස් නගරයේ ගත කළ කාලයේදී මාර්ක්ස්වාදී දේශපාලනික මතවාදය ප්‍රචාරය කිරීම සඳහා දුම්රිය සේවක පිරිස්වලින් කණ්ඩායමක් ද සංවිධානය කළේය. මෙම කාලවකවානුවේදී ගෝර්කිගේ දැනුම සහ බුද්ධිය සිග්‍රයෙන් මුහුකුරා යයි. රුසියානු සහ විශ්ව සාහිත්‍යය, දර්ශනය සහ විප්ලවීය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී මතවාදයේ දායාදය ගෝර්කිට හඳුනාගැනීමට ලැබෙයි. මේනිසා 1890 දශකය වනවිට ගෝර්කි විශ්ව සංස්කෘතියේ විවිධ ක්ෂේත්‍රයන් පිළිබඳ බොහෝ ඇසු පිරු තැනැත්තෙක් බවට පත්විය.

රුසියාව පුරා කළ මහා සංචාරයේදී තම අනාගත රචනාවලට යොදා ගතහැකි විරවර්තවල මූලාකෘති එක්රැස් කරගන්නට ඔහුට හැකිඋනා. ගෝර්කිගේ ද්‍රව්‍යය «дна» The Lower Depths, නාට්‍යයේ එන බොහොමයක් වර්තමානට පදනම්කරගෙන ඇත්තේ එලෙස ඔහු එක්රැස් කරගත් තොරතුරු මත බැව් කියැවේ.

ගෝර්කි 1889 දී රචනා කළ ජේස්න් ස්නාරව දුබා «Песнь старого дуба» කාව්‍යය විවේචනයට ලක්වී අසාර්ථක එකක් වූ හෙයින් එය විනාශ කළ ද “සියල්ලට එරෙහිවන්නයි මා මෙලොවට පැමිණියේ ” යන මූලික අර්ථය රැඳුණු “ප්‍රතික්ෂේපය” යන පදය ඔහුගේ මතකයෙන් නොමැකුණේය. “විරෝධය” යන භාවාර්ථය 1890 දශකයේ ගෝර්කි අතින් ලියැවුණු කෘතිවල විනිවිද යනු දක්නට ලැබෙන්නේ එදා සමකාලීන සමාජ ආර්ථික දේශපාලනික ක්‍රමයෙන්, සංස්කෘතියෙන් ඔහුගේ ඉරණමට එල්ලවූ අසාධාරණය හෙළිදරව් කිරීමය. 1890 දී කරල්ලාන්කො නම් ලේකඛයා ගෝර්කි නව ලේකඛයෙකු ලෙස ප්‍රකාශකයන්ට හඳුන්වාදී ඔහුගේ අත්පිටපත් නිදොස්කර දෙමින් ලේකඛයෙකු ලෙස සමාජයට කලඑලි බැස්සවීම සිදු කළේය.

කරල්ලාන්කො සහ ගෝර්කි 1895දී සමාර්ස්කයා පුවත්පතට ඉයෙගුදීල් හ්ලමිදා «Иегудиил Хламида» නමින් උපහාසාත්මක තීරු ලිපියක් «Между прочим» by the by යන ශීර්ෂ පාඨය යටතේ දිනපතා පළ කළේය. මේ පත්තරයේ වැඩකළ කාලයේදී සංස්කාරකවරියක ලෙස සේවය කළ යෙකතෙරිනා පවිලොවිනා වොල්ෂිනා හැදින්ගැනීමෙන් පසුව 1896දී ඔවුන් දෙදෙන විවාහත් වෙයි. ඉන්පසු ගෝර්කි උපන් නීෂ්නී නොවිගෝරද් නගරයේ «Нижегородский листок» පුවත්පතෙහි 1896 සහ 1897 වර්ෂවල දිගටම සේවය කරමින් සිටියදී ක්ෂය රෝගය වැළඳීමෙන් පසු භාර්යාව සමග ක්‍රිමියානු අර්ධද්වීපයටත් එතැනින් පල්තාවා පලාතේ මක්සාතිහා නගරයටත් ගොස් ප්‍රතිකාරගැනීම ආරම්භ කරයි. 1897 වර්ෂයේදී ගෝර්කිට පළමු දරු සම්පත ලෙස පුතු මක්සිම් පවිලට බිහිවෙයි. ප්‍රතිකාර ගැනීමෙන් පසු ගෝර්කි 1898 දී නීෂ්නී නොවිගෝරද් Нижний Новгород නගරයට පෙරලා පැමිණෙයි.

ගෝර්කිගේ රචනා මේ කාලය වනවිට අගනුවර පුවත්පත් සහ සඟරාවලත් වොල්ගා ප්‍රදේශවල සමාර්ස්කයා, නීෂ්ගරද්ස්කිය් ලිස්තක්, වෝල්ස්කිය් ව්‍යස්නික් යන පුවත්පත්වලත් පළවන්නට විය. 1898 වර්ෂයේදී රචනා සහ කතාන්තර ඇතුළත් වෙළුම් දෙකක් මුද්‍රණද්වාරයෙන් පිටවීමත් සමග ගෝර්කි විශ්ව ප්‍රභූමයට පත් ලේකඛයෙකු බවට පත්විය. ඒ සමග ඔහුගේ කෘති යුරෝපීය භාෂාවලට

පරිවර්තනය කිරීම සහ විවේචනය කිරීම ආරම්භ විය. මේ සමගින් ඇවිලෙන ගින්නක් මෙන් විවිධ සාහිත්‍ය විචාර මතවාද සටනක් ගෝර්කිගේ කෘති ආශ්‍රිතව පැන නැගුණි.

1893.1895 වර්ෂවලදී ගෝර්කිගේ කතාන්තර රචනා වොල්ගා ප්‍රාදේශීය මුද්‍රණවලින් නිකර මුද්‍රණය වන්නට විය. මේ කාලයේදී රචනා කළ «Челкаш» *Chelkash*, «Меть» *Mest*, «Старуха Изергиль» *Old Izergil*, «Емельян Пиляй» *Emelyan Pilai*, «Вывод» *Conclusion*, «Песня о соколе» *The Song of the Falcon* කතාන්තර වලින් ජීවිතවල පිළිකුල හෙලා දකින ලේඛකයා ඔහුගේ කල්පිත සමාජයේ මිනිසුන්ගේ සදාචාරාත්මක සහ සමාජීය සම්බන්ධතා සංසන්දනය කරයි. තරුණ ලේඛකයින්ගේ කෘතිවලින් ඉදිරිපත්කෙරෙන සාහිත්‍යය ක්‍රියාකාරී වෙන්නැසී අඬගසා කියන “කසයක්” සහ “රිදී සිනුවක්” විය යුතු යැයි ගෝර්කි වරක් තම ලිපියක සටහන් කර ඇත. මේ අසමාන කාර්යභාර දෙක 1890 දශකයේ ගෝර්කිගේ කෘතිවලටම ආවේනික නැවුම් ශෛලියක්, වර්ත සහ වමන්කාර වේශයක්, පුද්ගල නිශ්‍රීත විභාවනයක ආරම්භයක් යන ලක්ෂණ පහළ වීමට හේතුකාරක වී ඇත. ගෝර්කි තම කෘති විවිධ අන්වර්ථ නාමවලින් පළ කිරීම නිසා නිශ්චය කර ගැනීමේ අපහසුතාවට ලක්වූ නම් 30 කට ආසන්න ප්‍රමාණයක් වී ඇත. ඒවායින් වඩාත් ප්‍රචලිත ඒවා වූයේ: «А.П.», «М.Г.», «А-а!», «Один из недоумевающих», අදින් ඉස් න්‍යදළම්වායුගින් «Иегудиил Хламида» ඉයෙගුදීල් හ්ලමිදා, «Тарас Опарин» තරාස් ඔපාරින් и др.

1898 දී ගෝර්කි පළ කළ වෙළුම් දෙක ඊට පසු රචනාකළ රචනා සහ කතාන්තර ද ඇතුළත් කරමින් 1899 දී වෙළුම් තුනක් වශයෙන් පළකිරීමෙන් පසු විශිෂ්ට රුසියානු සාහිත්‍යකරුවන් ගණයෙහි ලා සැලකෙන්නට විය. එවකට රුසියාවේ සිටි ශ්‍රේෂ්ඨ රුසියානු ලේඛකයන් වූ වෙකොෆ් ආ. ප., රේපින් ඊ. ය., තොල්ස්තෝයි එල්. එන්., ශල්යාපින් එෆ්.ඊ., යනාදීන් සමග මිත්‍රසම්බන්ධතා ගොඩනැගුවේය. ගෝර්කි වටා බුනින් ඊ. ආ., කුජරින් ආ. ඊ., අන්දරේයෆ් එල්. එන්. වැනි නව පරපුරේ ලේඛකයෝ එක්රොක් වූහ. මේ වර්ෂයේදී ගෝර්කි «Фома Гордеев» *Foma Gordeyev* නවකතාව ප්‍රකාශයට පත් කරයි. මේ නවකතාවෙන් නැගීඒන ධනපති පන්තිය තම කර්මාන්ත ශාලාවල සේවකයින්ගේ සේවක අයිතිවාසිකම් යටපත් කර දැමීමට ගත් උත්සාහය හෙළිදරව් කරයි.

පීටර්ස්බර්ග් නගරයේ විශ්වවිද්‍යාල ශිෂ්‍යයන්ගේ උද්ඝෝෂණ ක්‍රියාවකට සහභාගි වූයේ යැයි ලද වොදනාවක් මත 1901 අප්‍රේල් මාසයේදී Нижнем Новгороде නිෂ්ඨි නොවිගෝර්ද් නගරයේදී අත්අඩංගුවට ගැනිණි. මාසයක් අත්අඩංගුවේ තබාගැනීමෙන් පසු නිවාස අඩස්සියෙහි තබා ඉන්පසු අර්සමාස් නගරයට යවනු ලැබිණි. මෙම වර්ෂයේදී «Жизнь» *Life* නම් සඟරාවෙහි «Песня о буреветнике» පෙට්‍රල් කුණාටුවේ ගීතය යන මැයිත් පළ කිරීමත් සමග එම සඟරාව බලධාරීන්ගේ තහනමට ලක්විය.

1902 දී මිහාත් නගරයේදී «На дне» පහත මට්ටම සහ «Мещане» *Smug Citizens, Philistines*; නාට්‍ය දෙක වේදිකාගත කිරීම සිදුවිය. වේදිකාගත කිරීම නොසිතුවීරු ප්‍රේක්ෂක ප්‍රතිචාර හමුවේ ඉමහත් ඇගයීමට ලක්වූ බව කියැවේ. මෙම වර්ෂයේදී ම පවත්වන ලද ලේකඛයන් ඇගයීමේ වැඩසටහනකින් ගෞරව සම්මානිත සාහිත්‍යධාරියෙකු වශයෙන් තෝරාගැනුණ ද දෙවැනි නිකොලායි රජුගේ අණ පරිදි එම ප්‍රතිපල වෙනස් කෙරිණි. මීට දක්වන ප්‍රතිචාරයක් ලෙස වෙකොෆ් සහ කරල්ලාන්කො යන ලේඛකයන් තමන්ට ලැබුණු ගෞරව සම්මාන ප්‍රතික්ෂේප කර ඇත.

ගෝර්කි විසින් 1903 වර්ෂයේදී ලියන ලද «Человек» මිනිසා නම් කාව්‍යය «кредо» විශ්වාසය යන මැයිත් නැවත නම් කළේ තම භාර්යාවගෙන් වෙන්වීම ඉන් නිරූපිතවන හෙයින් බව පවසමිනි. 1904 දී ඔහුගේ නීත්‍යානුකූල බිරිඳ බවට පත්වන්නේ අන්දරේයව්‍යාය Андреева.

1905 සෙන්ට්පීටර්ස්බර්ග්වලදී සිදුවූ ප්‍රථම රුසියානු විප්ලවයේදී සමාජවාදී ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදීන් සමග දැඩි සම්බන්ධතාවක් ගොඩනගමින් ගෝර්කි ක්‍රියාකාරී ලෙස සහභාගි වුවද ලේ වැගිරවූ ඉරිදාට පෙරදින සන්ධ්‍යාවේදී තවත් වියතුන් පිරිසක් සමග එස්. යූ. විත්තෙ С.Ю. Витте හමුවීමට ගොස් සිදුවීමට යන මහා ව්‍යසනය වැළැක්වීමට ප්‍රයත්න දැරීය. රජය පෙරළා දැමීමේ කුමන්ත්‍රණයට සහභාගිවීමේ වරදට දඬුවමක් ලෙස අත්අඩංගුවට පත්වූ ද ඔහු බේරාගැනීමට ලේඛකයෝ සහ යුරෝපා සංස්කෘතික සන්ධානය කටයුතු කළ හෙයින් මුදාහැර ඇත.

අනාගත රුසියානු විප්ලවය රැකගැනීමට අවශ්‍ය ආධාර එකතුකර ගැනීම සඳහා 1906 වර්ෂය ආරම්භයේදී ගෝර්කි ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදයට යයි. ගෝර්කිගේ විශ්වකීර්තියට පාත්‍රවූ ‘අම්මා’ නවකථාව ඇමෙරිකා එක්සත් ජනපදයේදී 1907 වර්ෂයේදී මුද්‍රණයෙන් පිටවෙයි. එසේම එම වර්ෂයේම ලන්ඩනයේදී පැවති රුසියානු කොමියුනිස්ට් පක්ෂයේ පස්වැනි සමුළුවේදී ගෝර්කිට ටී. ඊ. ලෙනින් හඳුනාගැනීමට ලැබිණි.

1906 සිට 1913 දක්වා වසරවල ගෝර්කිගේ නිත්‍ය වාසස්ථානය බවට පත්වන්නේ ඉතාලියේ කප්පි දූපතයි. එහි සිට ලියන ලද කෘති අතර:නාට්‍ය «Последние» *The Last Ones*, «Васса Железнова» *Vassa Zheleznova*, повести «Лето» *Stories «Summer»*, «Городок Окуров» *Akurof City*, නවකථා «Жизнь Матвея Кожемякина» *The Life of Matvei Kozhemyakin*. ඉතාලියේ කප්පි දූපතේ සිට ලෙනින් සමග ලිපිවලින් තම දේශපාලනික අදහස් පිළිබඳව සංවාදයක් දීර්ඝ ලෙස ගෙනගොස් ඇත. එම ලිපිවල අන්තර්ගතයේ වාදවිවාදවලින් පෙන්නුම් කරන්නේ ලෙනින් සහ ගෝර්කි අතර විවාදයට ලක්වූ කරුණු පිළිබඳව එකඟතාවක් නොවූ බවය. විශේෂයෙන්ම විප්ලවීය චරිතවලට මනුෂ්‍යත්වය පිළිබඳ අවබෝධයක් තිබිය යුතු යැයි ගෝර්කි විශ්වාස කළේය. මේ අදහස ඔහු බෝල්ෂෙවික්වරුන් හා එකඟ නොවන අවස්ථාවකි.

ඉතාලියේ කප්පි දූපතේ සිට පෙරළා මව්බ්‍රිටන් පැමිණි ගෝර්කි 1913 දී «Детство» ළමාකාලය නම් කෘතිය එළිදක්වයි. 1915 දී «В людях» මිනිසුන් අතර ප්‍රකාශයට පත්වන අතර «Летопись» *chronicle* නම් සඟරාවක් ද නිකුත් කිරීම ආරම්භ කළේය.

1917 විප්ලවයට පසුව ගෝර්කිට දෙආකාරයකට කටයුතු කරන්නට සිදු විය. එක් අතෙකින් බලයට පැමිණි නව දේශපාලන තන්ත්‍රයට පක්ෂපාතී ලෙස කථාකිරීමටත් අනෙක් අතින් ස්වකීය ප්‍රතිපත්තිය හා මතවාදයෙහිම එල්ල සිටිමින් අධ්‍යයනය කළ යුත්තේ පන්ති සටන ගැන නොව සංස්කෘතිය ගැන බවත් සලකා බැලීමය. මේ අනුව «Всемирная литература» *Universal Literature* ප්‍රකාශන සමාගමෙහි සේවයට බැඳී «Новая жизнь» *New Life* නම් පුවත්පත ආරම්භ කළේය.

1920 ගණන්වලදී නව රාජ්‍යබලය සමග ගෝර්කිගේ පැවති සම්බන්ධතා ක්‍රමයෙන් නරක අතට හැරෙන්නට පටන් ගත්තේය. ඒ නිසා ගෝර්කි ප්‍රතිකාර ගැනීමේ අවශ්‍යතාවක් ඉදිරිපත් කරමින් නීත්‍යානුකූල ආකාරයට ජර්මනියට යෑමට තීරණය කරන්නේ සැබැවින් ම බෝල්ෂෙවික්වරුන්ගෙන් සිදුවිය හැකි අනතුරකින් වැළකී සිටීමටය. මේ නිසා 1924 දක්වා ගෝර්කි ජීවත්වූයේ ජර්මනියේ සහ වෙකොස්ලොවේකියාවේය.

1921 සිට 1922 දක්වා කාලසීමාව තුළදී ගෝර්කි ඉතා ක්‍රියාශීලී ලෙස ජර්මනියේදී තම ලිපි ජර්මන් සඟරාවල පළ කළේය. “ලේඛකයාගේ මෙහෙවර සහ අපේ කාලයේ රුසියානු සාහිත්‍යය”, “රුසියානු හිංසනය”, “විප්ලවය සහ උගත් සමාජය” (*intelligentsia*)” යන මේ සියල්ලෙන් කියැවෙන්නේ එකම දෙයක් ගැනයි. රුසියාවේ සිදුවූණු දෙය පිළිගන්නා ගෝර්කි අකැමති බවයි; ඔහු තව දුරටත් උත්සාහ කරන්නේ විදේශයන්හි රුසියානු කලාකරුවන් ඒකාබද්ධ කිරීමටය. 1923 වර්ෂයේදී ගෝර්කි «Мои университеты» මගේ විශ්වවිද්‍යාල නම් ස්වකීය චරිතාපදානය ඇතුළත් කථාව ලිවීම ආරම්භ කළේය. «Жизнь Клима Самгина» *Life of Klim Samgin* නමැති නවකථාව 1925 වර්ෂයේදී ලිවීමට ආරම්භ කළ ද එය අවසන් කිරීමට නොහැකි විය. 1928 දී ගෝර්කි මුළු ගිම්හාන කාලයේම සෝවියට් දේශය පුරා කළ සංචාරයේදී ලැබූ අත්දැකීම් 1929 දී පළ කළ «По Союзу Советов» *Along the Union of Councils* නම් කෘතියෙහි පිළිබිඹුකර ඇත.

1931 දී ගෝර්කි මොස්කව්වලට පැමිණියේය. සෝවියට් දේශය පුරා කළ සංචාරයේදී බෝල්ෂෙවික් බලය සම්පූර්ණයෙන්ම සියලු ම දේවල්වලට සිදු කළ බලපෑමෙහි ප්‍රතිඵල දැකීමෙන් පසු කෙසේ හෝ නව සංස්කෘතියක් ගොඩනැගීමේ අරමුණක් ඔහු ඇතිකර ගත්තේය. ඔහුගේ මූලිකත්වයෙන් සාහිත්‍ය සඟරා, පොත් ප්‍රකාශන සමාගම්, මුද්‍රිත පොත් සහ වාර්ෂික ප්‍රකාශන ආරම්භ විය. 1934 දී මැක්සිම් ගෝර්කි සමස්ත සෝවියට් ලේඛක සංගමයේ ප්‍රථම සම්මේලනයේ සංවිධායක ලෙසත් සභාපති ලෙසත් පත්වී කටයුතු කරන්නට පටන් ගත්තේය. 1934 වර්ෂයේ මැයි මාසයේදී ගෝර්කිගේ පුත් මැක්සිම් ඝාතනයට ලක්විය. එක් මතයකට අනුව එම ඝාතනය සිදුවූ ඇත්තේ People's

Commissariat of Internal Affairs (НКВД) මූලිකත්වයෙන් බව කියැවේ. ගෝර්කි අවසන් සුසුම් හෙලුවේ 1936 ජූනි මස 18වැනි දින ගෝර්කි ගම්මානයේදීය. මොස්කව්වල ඔහුගේ දේහය භූමදාන කොට ඇත. බොල්ෂෙවික්වරුන්ගේ අවශ්‍යතාවකට අනුව වසදීමකින් ගෝර්කි සහ ඔහුගේ පුතා ද මරණයට පත් වූයේ යැයි මතයක් ද ප්‍රචාරයට පත්ව ඇත.

සමාජවාදයට නැඹුරු උත්කෘෂ්ට සාහිත්‍ය කලාවක් අතීතයේ බටහිර රටවල පැවතුණා. Чернишевски වෙර්නීශෙවිස්කිගේ Что делать කුමක් කරන්නද නම් නවකථාවෙහි ප්‍රතිමූර්තිගත කොට ඇති සමාජවාදී පරමාදර්ශයෙහි ඇත්තේ උපකල්පිත සටහන් පමණි. අනාගත සමාජවාදී සමාජය විප්ලවීය අදහසක් සමග ක්‍රියාත්මක වන්නේ නම් සමාජ ප්‍රගමනයේ ජයග්‍රහණය සිදුවිය හැක්කේ විප්ලවයකින් නොව ඉහළින් ආරම්භ වන ප්‍රතිසංස්කරණයකිනි.

1848 පැරිස් විප්ලවය සහ පැරිස් කොමියුනියා ගැන ලියූ කිව්වරු තම නිර්මාණවල අන්තර්ගත කළේ විප්ලවීය ආවේගයන්/පෙළඹීම්ය. අනාගත සමාජවාදය ගැන තම විශ්වාසය නිරූපනය කළෝය. නමුත් එම විප්ලවයේ සැබෑ ඓතිහාසික සංසිද්ධීන්වල වර්ධනය පිළිබඳව නිශ්චිත යමක් දෙන්නට හැකිවී නැත. මේ අත්දැකීමෙන් පෙන්නුම් කළේ නව කලාවක් බිහිවීම සඳහා විසිවැනි සියවසේ මුල්භාගයේදී රුසියාවේ උදාවූණු නිශ්චිත පූර්ව ඓතිහාසික සංසිද්ධීන්වල පසුබිම ලෝක විප්ලවීය ක්‍රියාවලියේ කේන්ද්‍රස්ථානය බවට පත්වීමට හේතු වූ බවය. බොල්ෂෙවික්වරුන්ගේ පක්ෂය මෙහෙයවූ දිළිඳු පන්තියේ තියණු සටන, සමස්ත මහජනතාවගේ පිබිදීම, ධනවාදයට සහ ඒකාධිපති වාදයට එරෙහිව ගෙනගිය සටන යන මේ කරුණු සාහිත්‍යයේ සමාජවාදී යථාර්ථය බිහිවීමට සහ වර්ධනයට හේතුකාරක විය. රුසියාවේදී ම මාර්ක්ස්-ලෙනින් දර්ශනයේ හිණිපෙත්තට ම සමීප වූ ගෝර්කිට නවයුගයේ දැවැන්ත සමාජ පෙරළියේ හරය අරගෙන තම කලා කෘතිවල පිළිබිඹු කරන්නට හැකි විය. සමාජවාදී යථාර්ථය උත්කෘෂ්ට අන්දමින් දක්නට ලැබෙන්නේ ගෝර්කිගේ නාට්‍යවල Smug Citizens Philistines; Мещане, 1901), The Lower Depths (На дне, 1902), Summerfolk (Vacationers; Дачники, 1904), Children of the Sun (Дети солнца, 1905), Barbarians (Варвары, 1905), Enemies (Враги, 1906) සහ අමරණීය අම්මා නම් නවකථාවෙහිය.

සමාජවාදී යථාර්ථය:

“සාහිත්‍යයේ සහ කලාවේ වූ සමාජවාදී යථාර්ථයේ සාහිත්‍යමය විධික්‍රමය ලෝකය සහ මනුෂ්‍යයාගේ සවේනනික සමාජවාදී සංකල්පනාවේ සෞන්දර්යාත්මක භාව ප්‍රකාශනය පෙන්වූ අතර, එය සමාජවාදී සමාජයක් ගොඩනැගීමට අත්තිවාරම දැමීය. සමාජවාදයේ කල්පිත තුළින් ආලෝකම ත් වූ ජීවිතය නමැති සිත්තම සමාජවාදී යථාර්ථයේ අනුගතය මෙන්ම එහි ප්‍රධාන කලාත්මක සහ ව්‍යුහාත්මක මූලධර්ම ද විදහා පෙන්වයි. විවිධ රටවල විප්ලවකාරී කම්කරු ව්‍යාපාර නැගී සිටීමත් සමග සමාජවාදී අදහස් පැතිරයෑම සහ එය තුළින් සමාජවාදී යථාර්ථය මතු වීමටත් විකාශනය වීමටත් පටන් ගැනිණි.”

සමාජවාදී යථාර්ථයෙහි න්‍යායන් හතරකි: ඒ අනුව ඕනෑම නිර්මාණයක් පහත දැක්වෙන නිර්මාණ ගණයකට ඇතුළත් විය යුතුය.

- කම්කරුපාන්තික නිර්මාණ. වැඩකරන ජනතාව ගැන කියැවෙන ඔවුනට තේරුම්ගත හැකි අන්දමින් කරන නිර්මාණ
- ප්‍රකෘති නිර්මාණ. මිනිසුන්ගේ ඵලදායී ජීවිතයෙහි සිද්ධීන් ඇතුළත් නිර්මාණ
- යථාර්ථය නිරූපිත නිර්මාණ. නිරූපාත්මකව යම් හැඟීමක් ඉදිරිපත් කරන නිර්මාණ
- පක්ෂග්‍රාහී නිර්මාණ- රජයේ සහ පක්ෂයේ අරමුණු සාක්ෂාත් කරගැනීමට උදව් දෙන නිර්මාණ

සමාජවාදී යථාර්ථය ගැන ගෝර්කි අදහස් දක්වා ඇත්තේ මෙසේය

“අපේ ලේඛකයින් යථාර්ථවාදීව සහ නිර්මාණාත්මකව, ඉහළක සිට හුදෙක් ඉහළ තලයෙහිම සිට දකින පරිදි, සිය දෘෂ්ටිකෝණය සකසා ගත යුතු වේ. එබඳු දෘෂ්ටිකෝණයකින් බලන විට

පමණකි ධනවාදයේ මාරාන්තික අරමුණුවල ආත්මාර්ථකාමිත්වය ද, පීඩිතපංති ආඥාදායකත්වයේ සකලවිධ විශිෂ්ටත්වය සහ වීරත්වය ද දැකිය හැක්කේ.”

ලේඛකයා අතීතය පිළිබඳ දැනුම ද, වර්තමාන සමාජ සංසිද්ධීන් පිළිබඳ දැනුම ද ලැබිය යුතුය. එය එක්වර භූමිකා දෙකක ක්‍රියාත්මක වීමට ඔහුට බල කරයි; එනම් වින්නම්‍ය මාතාවකගේ සහ මිනීවලවල් කණිනිතාගේ භූමිකාය.

සමාජවාදී යථාර්ථවාදයේ මූලික අරමුණ, ලෝකයේ සංවේදීතාවට අනුරූප වන, සමාජවාදී වූ ද, විප්ලවීය දැක්මකින් යුතු වූ ද අධ්‍යාපනය යැයි ගෝර්කි කල්පනා කළේය.

සෝවියට් සමූහාණ්ඩුවේ ස්ථාලිනගේ දළදඬු පාලන යුගයේ ඔහුට එල්ල කළ සියලුම බලපෑම් හා තර්ජනවලට බිය නොවී, පාලකයාගේ උවමනාවන් ඉටුකරගැනීමට ලබාදුන් සුවපහසු මන්දිර සහ තුටුපඬුරුවලට තම ප්‍රතිපත්තිය පාවානොදුන් ගෝර්කිගේ වැනි උදාර මානුෂික ලක්ෂණවලින් හෙබි මිනිසුන් අද අපට අවශ්‍යව ඇති යුගයකි.

ප්‍රකාශිත පොත පත

කෙටිකථා 88, කෙටි නවකතා 4, නවකථා 10, නාට්‍ය 17, කාව්‍ය 3, ස්වයං චරිතාපදාන 4, සහ වෙනත් ලිපි 61.

hort Stories

1. "A Woman and Death" (Девушка и смерть, 1892)	25. "Heartache" (1897)
2. "Makar Chudra" (Макар Чудра, 1892)	26. "An Adulterous Wife" (1897)
3. "Emelyan Pilai" (Емельян Пилай, 1893)	27. "An Incolent Man" (1897)
4. "The Siskin That Lied and the Woodpecker That Loved the Truth" (О чиже, который лгал и о дятле - любителе истины, 1893)	28. "Chums" (Дружки, 1898)
5. "Old Arkhip and Lyonka" (Дед Архип и Лёнька, 1893)	29. "A Rolling Stone" (1898)
6. "My Fellow Traveller" (Мой спутник, 1894)	30. "Cain and Artyom" (Каин и Артём, 1898)
7. "The Song of the Falcon" (Песня о Соколе, 1894)	31. "A Reader" (1898)
8. "Once in Autumn" (Однажды осенью, 1895)	32. "Twenty-six Men and a Girl" (Двадцать шесть и одна, 1899)
9. "A Mistake" (Ошибка, 1895)	33. "Waiting for the Ferry" (1899)
10. "Conclusion" (Вывод, 1895)	34. "Red" (1899)
11. "Old Izergil" (Старуха Изергиль, 1895)	35. "Concerning the Devil" (1899)
12. "Chelkash" (Челкаш, 1895)	36. "The Hungry Ones" (1899)
13. "The Affair of the Clasps" (Дело с застёжками, 1896)	37. "Commonplace People" (1903)
14. "On a Raft" (На плотях, 1896)	38. "Soldiers" (1905)
15. "The Khan and His Son" (Хан и его сын, 1896)	39. "Prison" (Тюрьма, 1905)
16. "Malva" (Мальва, 1897)	40. "Three Days" (1905)
17. "Boles" ("Her Lover"; Болесь, 1897)	41. "Bukoymov" (Букоёмов, Карл Иванович, 1905)
18. "Comrades" (Товарищи, 1897)	42. "The Story of Filipp Vasilyevich" (Рассказ Филиппа Васильевича, 1905)
19. "In the Steppe" (В степи, 1897)	43. <i>City of the Yellow Devil</i> (Город Жёлтого дьявола, 1906)
20. "The Green Kitten" (1897)	44. "The Kingdom of Tedium" (1906)
21. "Mischief-Maker" (1897)	45. "Mob" (1906)
22. "Goltva Fair" (Ярмарка в Голтве, 1897)	46. <i>Tales of Italy</i> (Сказки об Италии, collection; 1911–1913)
23. "Mischievous Lad" (1897)	47. "An Incident From the Life of Makar" (1912)
24. "Boredom" (Скуки ради, 1897)	48. "In Old Russia" (1913)
	49. "The Master" (1913)
	50. <i>Through Russia</i> (collection; 1923)
	51. "First Love" (1923)
	52. "The Birth of a Man" (1923)
	53. "In a Mountain Defile" (1923)

54. "Kalinin" (1923)
55. "The Deadman" (1923)
56. "Tale of Unrequited Love" (1923)
57. "Hodgepodge" (1923)
58. "An Evening at Shamov's" (1923)
59. "An Evening at Panashkin's" (1923)
60. "An Evening at Sukmomyatkin's" (1923)
61. "Light-Grey and Light-Blue" (1923)
62. "A Book" (1923)
63. "How They Composed a Song" (1923)
64. "Bird's Sin" (1923)
65. "A Silver Ten-Copeck Piece" (1923)
66. "Happiness" (1923)
67. "A Hero" (1923)
68. "A Clown" (1923)
69. "Onlookers" (1923)
70. "Timka" (1923)
71. "A Light-Minded Man" (1923)
72. "Strasti-Mordasti" (1923)
73. "By Changul River" (1923)
74. "A Jolly Chap" (1923)
75. "A Romantic" (1923)
76. "A Little Girl" (1923)
77. "A Fire" (1923)
78. "A Theft" (1923)
79. "Bandits" (1923)
80. "Complaints" (1923)
81. "The Hermit" (1925)
82. "Karamora" (1925)
83. "The Sky-Blue Life" (1925)
84. "The Story of a Novel" (1925)
85. "An Incident" (1925)
86. "A Story About the Unusual" (1925)
87. "The Rehearsal" (1925)
88. "Murderers" (1925)

Novellas (4)

- *Konovarov* (Коновалов, 1897)
- *The Orlovs* (Супруги Орловы, 1897)
- *Creatures That Once Were Men* (Бывшие люди, 1897)
- *Varenka Olesova* (Варенька Олесова, 1898)

Novels-(10)

1. *Orphan Paul* (*Luckless Pavel*; Горемыка Павел, 1894)
2. *Foma Gordeyev* (Фома Гордеев, 1899)
3. *Three of Them* (Трое, 1900)
4. *The Mother* (1906)
5. *The Life of a Useless Man/The Spy* (1907)
6. *A Confession* (1908)

7. *Okurov City* (Городок Окуров, 1908)
8. *The Life of Matvei Kozhemyakin* (Жизнь Матвея Кожемякина, 1910)
9. *The Artamonov Business* (1925)
10. *Life of Klim Samgin*
 - a. *The Bystander* (1927)
 - b. *The Magnet* (1928)
 - c. *Other Fires* (1930)
 - d. *The Specter* (1936)

Plays (17)

1. *Smug Citizens* (Philistines; Мещане, 1901)
2. *The Lower the Depths* (На дне, 1902)
3. *Summerfolk* (Vacationers; Дачники, 1904)
4. *Children of the Sun* (Дети солнца, 1905)
5. *Barbarians* (Варвары, 1905)
6. *Enemies* (Враги, 1906)
7. *The Last Ones* «Последние», (1908)
8. *The Reception* (1910)
9. *Queer People* (1910)
10. *Vassa Zheleznova* «Васса Железнова», (1910)
11. *The Zykovs* (1913)
12. *Counterfeit Money* (1913)
13. *The Old Man/The Judge/Starik* (1915, revised 1922, 1924)
14. *Workaholic Slovotekov* (1920)
15. *Somov and Others* (1930)
16. *Yegor Bulychov and Others*]/Egor Bulychev (1932)
17. *Dostigayev and Others* (1933)

Poetry (3)

- "A Maiden and Death" (Девушка и смерть, 1892 [fairytale in verse])
- "The Song of the Stormy Petrel" (Песня о Буревестнике, 1901)
- "A Ballad of Countess Helene de Corsi" (1923)

Autobiography(4)

- *My Childhood* (Autobiography Part I, 1913–1914)
- *In the World* (Autobiography Part II, 1916)
- *My Universities* (Autobiography Part III, 1923)
- *Fragments from My Diary* (1923)

Non-fiction (61)

1. "Russian Tsar" (1905)
2. "Magnificent France" (1905)
3. "My Interviews" (1905)
4. "Fair France" (1905)
5. "One of the Kings of the Republic" (1906)
6. "Pillar of Morality" (1906)
7. "The Masters of Life" (1906)
8. "A Priest of Morals" (1906)
9. "January 9th" (1907)
10. "Cynicism" (1908)
11. *Self-Taught Writers* (1911)
12. "The Karamazov Spirit" (1913)
13. *Untimely Thoughts* (1918)
14. *My Recollections of Tolstoy* (1919)
15. "Leonid Andreyev" (1922)
16. *The Times of Korolenko* (1923)
17. "N. E. Karonin-Petropavlovsky" (1923)
18. "A. P. Chekhov" (1923)
19. "Leo Tolstoy" (1923)
20. "M. M. Kotsyubinsky" (1923)
21. "N. A. Bugrov" (1924)
22. *About S. A. Tolstaya* (1924)
23. *Days with Lenin* (1924)
24. *V. Lenin* (1925)
25. "Sergei Yesenin"
26. "N. F. Annensky" (1924)
27. "About Garin-Mikhailovsky" (1925)
28. "About Cockroaches" (1925)
29. "Notes of a Leader" (1925)
30. "L. B. Krasin"
31. "Ten Years" (1927)
32. "New and Old" (1927)
33. "My Greetings" (1927)
34. "To Anonymous and Pseudonymous Writers" (1927)
35. "Our Achievements" (1928)
36. "Culture" (1928)
37. "To Mechanical Citizens of the Soviet Union" (1928)
38. "The Red Army" (1928)
39. "Benefits of Literacy" (1928)
40. "Literary Beginners" (1928)
41. "Literature of the Peoples of the USSR" (1928)
42. *On Guard for the Soviet Union* (1930)
43. "Women" (1930)
- 44.
45. "Wise Folk" (1930)
46. "Humanists" (1930)
47. *On Literature* (1930)
48. "A Hurricane Destroying the Old World" (1931)
49. "Facts of Life" (1931)
50. "Under the Red Banner" (1931)
51. "To Participants in the Civil War" (1931)
52. *Talks on the Craft* (1931)
53. *Literary Technique* (1932)
54. *Socialist Realism* (1933)
55. "Prose" (1933)
56. "On Plays" (1933)
57. *Soviet Literature* (1934)
58. "Proletarian Humanism" (1934)
59. *A History of Woman* (1934)
60. "Literary Curiosities" (1934)
61. *Culture and the People* (1935)
62. "The New Man" (1935)